

Mesélő, zenélő, beszélő házak-suttogó nádasok, ígéző vizek
Kreatív és kulturális gazdaságfejlesztés szektorális együttműködésben megvalósuló modelljei a pannon városokban

Nagy Judit
BGE
Szín- Tér
Egyesület

Nagy Judit

Társadalmi innováció
a Pannon városokban I.

*Aki nem alkalmaz új megoldásokat,
új bajokra számíthat,
mert az idő a legnagyobb újtó.”*

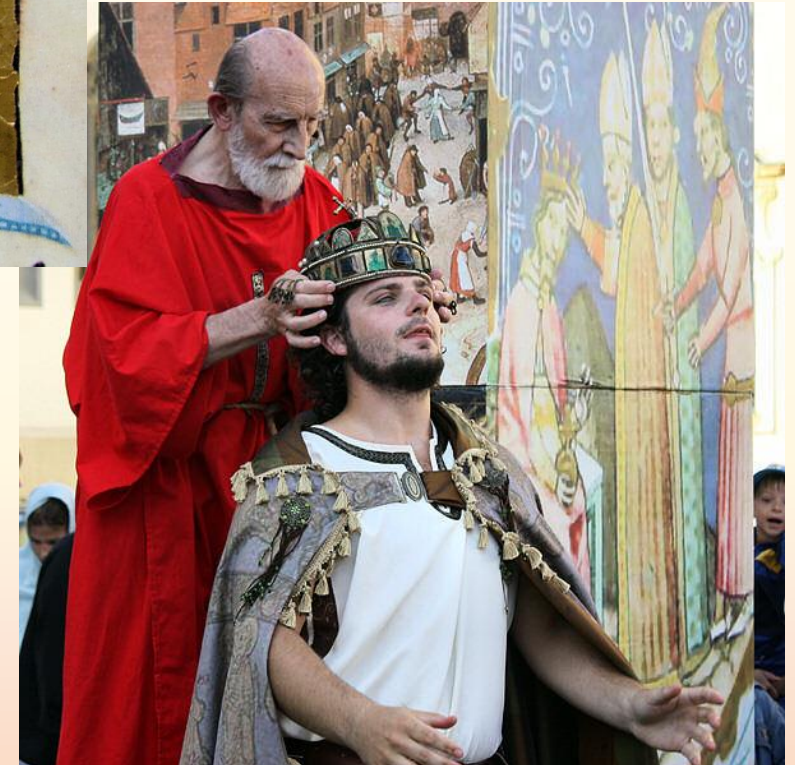
(Francis Bacon)

Az előadásban a következő kérdésekre keressük a válaszokat:

- Miként aknázzuk ki rejtett kulturális értékeinket Európa közepén egy ezeréves városban, és hogyan a pannon térségben?
- Hogyan tudjuk ezeket az értékeket hasznosítani a kreatív gazdaságban?
- Miért fontos ebben a munkában a közösségi innováció, és mi fán terem a társadalmi innováció?
- Milyen inspirációkat adhat a helyi emlékezet?
- Hogyan tudunk kommunikálni a művészet nyelvén?
- Hogyan keletkezik egy intermédiás mintaprojekt?

Inspiráció...

„Én úgy vagyok,
hogy már száz ezer éve nézem,
amit meglátok hirtelen.
Egy pillanat s kész az idő egésze,
mit száz ezer ősz szemlélget
velem.” (József A.)

Minden közösségnek vannak értékei!

...valahogy így voltak evvel a helyi társadalmak is, azaz:

evidenciaként tekintettek a helyi adottságaikra, társadalmi potenciáljaikra, és nem vették észre a bennük rejlő lehetőségeket, vagy „csak megfogható” forrásként tartották számon.

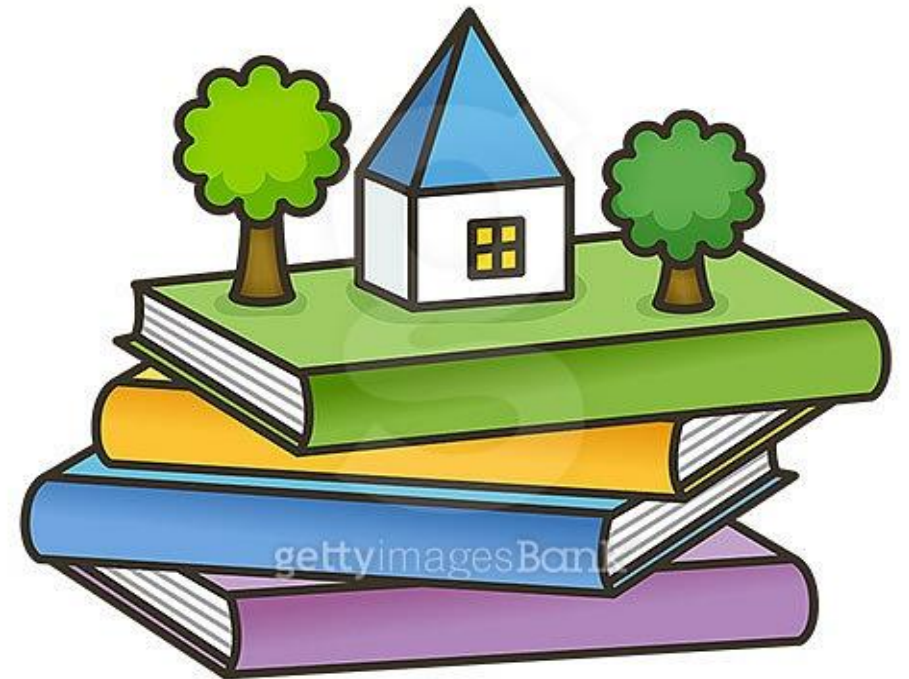
Ezért értékgyűjtő mozgalmak alakultak, hogy láthatóvá tegyék, feltárják, és azonosítsák a térség immateriális tőkekomponenseit ahhoz, hogy materiális komponensekké, azaz versenyképes javakká tudják átalakítani, a lokális jól-lét megteremtése és a versenyelőny érdekében.

A siker és fenntarthatóság kulcsa...

„Bár bontakoznak már az új tendenciák és formálódik egy új látásmód, de ma még mindig kevés városvezető és városi közösség érti, hogy a kultúra, a kulturális örökség tőkéje és az abból származtatható gazdasági hatalom fölébe kerekedik a tárgyi eszközökben és pénzkészletekben mérhető, kizárólagosan és leszűkített értelemben felfogott gazdasági jellegű tőkének és az abból származó hatalomnak.

Pontosabban: a két, egymással rendszerint szembeállított aspektus közötti összefüggések megértésében és az ebben rejlő lehetőségek új módszerekkel történő felszabadításában rejlik a siker – a fenntarthatóság – kulcsa.”

(Miszlivetz F.)

„Látom, mit ők nem láttak...”

Klaus R. Kunzmann a középvárosok regionális gazdasági fejlődéséről szóló vizsgálataiban során felfigyelt az *anyagtól független tőkejavak* kiaknázásának gazdasági felhajtó erejére.

Kutatásában igazolta is, hogy a helyi társadalom kompetenciája, rejtett (tacit) tudása, közösségi elköteleződése és nemzetközi kapcsolatrendszerre határozza meg azt a kreatív helyi kormányzást, amely majd a kölcsönös bizalomra építve a helyi gazdasági szereplőkkel együtt megtalálja a régió belső erőforrásokra építő (endogén) fejlődési erőforrásait.

(Polányi Mihály híres könyvében, a Személyes tudásban vezette be tacit knowledge, azaz a rejtett, hallgatóságos tudás fogalmát.)

Impulzuskeltség

Miután a pannon térségben – a térség gazdasági és társadalmi erejét meghatározóan – többnyire középvárosokat találunk, Kunzmann nyomán bátor kísérletet teszünk arra, hogy a sajátos pannon tőkeelemekből státust biztosító szimbolikus tőkét, később brandet építsünk.

A szimbolikus tőke *(Pierre Bourdieu meghatározása szerint)* :

- a »gazdasági« és a »fizikai« tőke átalakított és ezáltal álcázott formája
- olyan adottság, képesség, amely hozzáadott tudásértékkel kombinálva gazdasági és kapcsolati tőkévé alakítható.

Sejtések és kérdések:

Az alapozó kutatás kérdései:

- A pannon városok fekvésük, történelmi tapasztalatuk, kultúrájuk, innovációs készségük alapján sajátos tőke elemekkel rendelkeznek?
- Mik lehetnek a – fejlesztések szempontjából lényeges – rejtett potenciáljai, amelyek segíthetik a társadalmi innovációt?
- Vannak-e gátló tényezők? Mi hiányzik a vizsgált környezetből, ami egyébként kedvezőbb feltételeket teremthetne az innovációhoz?
- Kiegészítő kérdéscsoport: Miből állhat össze a konjunktúraélenkítéshez használható rejtett pannon (területi) tőke? Hálózatba szervezve az egyes városokat, növelhető-e a pannon térség státusa, azaz életre hívható-e a „pannon genius” mint a térség szimbolikus tőkéje?

A kísérleti projekt kérdései:

- A tőkeelemekre alapozva fejleszthető-e a kulturális és kreatív gazdaság?
- Kialakítható-e a pannon márka?

Hipotézis:

1. A pannon térség bővelkedik szimbolikus javakban, azon belül :

- materiális (táj, épített örökségek, kincsek, stb.)
- és immateriális (identitás, helyi rejtett tudás, egyéni képességek, nyelvhasználat, nyelvtudás, lokális üzleti szereplők társadalmi beágyazottsága, középvárosi közösség formális és informális hálózatai, helyi média aktivitása, regionális civil társadalom szervezettsége, helyi kulturális és gazdasági tradíciók, stb.) elemekben.

2. A szimbolikus javak gazdasági és kapcsolati tőkévé alakíthatók; A tőkelemek a kulturális-kreatív gazdaságban kamatoztathatók, evvel gazdasági és térségi versenyelőnyt szerezve más térségekhez képest.

Ideális innovációs környezet-e a pannon táj?

Feltételezésem szerint a pannon táj olyan ideális innovációs környezet, amely rendelkezik olyan – a tájra jellemző sajátos „ereklyékkel”, és még kiaknázatlan – társadalmi innovációs elemekkel, amelyek (társadalmi-gazdasági kölcsönhatásaik révén) a térség fenntartható fejlődésére pozitív hatást gyakorolnak.

Ebből a szempontból a társadalmi innováció olyan konjunktúra-élénkítő folyamat, ami a térségi, földrajzi értelemben vett regionális tudását, eszközeit, forrásait a kölcsönhatások mentén képes hálózatokká alakítani, amelyek aztán további, új megközelítésű, szempontú megközelítésekkel, ötletekkel és újításokkal kombinálva új társadalmi, gazdasági folyamatokat, szolgáltatás termékeket hoznak létre, melyekből a helyi társadalom és gazdaság profitálhat.

Komplexitás, innováció, együttműködés

Olyan új, komplex fejlesztési mechanizmusokban gondolkodom, amelyek abból indulnak ki, hogy a fejlesztések és beruházások sikerének, és fenntarthatóságának záloga :

- az adott térség városai, intézményei, meghatározó gazdasági, társadalmi és közéleti szereplői közötti hatékonyabb együttműködés,
- valamint a társadalmi, kulturális és kapcsolati tőkékben rejlő sokszor rejtve maradó teherbírások és /vagy a figyelmen kívül hagyott kölcsönhatások.

Cölöpök a víz alatt...

Tekintettel a nyugat-európai városokhoz képesti időbeni lemaradásra, a változó (gazdasági, technológiai, ökológiai) környezetben kerestük/keressük azokat a tőkeelemeket, stratégiai megoldásokat, módszereket, amelyekkel felgyorsíthatók/minőségileg javíthatók a fenntartható fejlődési folyamatok.

Nem kereshetjük azonban a megoldásokat az európai versenytársak előtt is ismert vagy már kidolgozott, megvehető, lemásolható megoldások között. Nem kereshetjük, mert ha lemásoljuk azokat, és időben sikerül is gyorsítanunk a megvalósításukban, akkor az is csak közelítést, eredményjavítást eredményezhet egy lineáris fejlődési pályán, hiszen közben a többiek is haladnak, és a környezet is változik.

Ezért olyan rejtett lehetőségekkel és szimbolikus tőkeelemekkel kell dolgoznunk, amelyek a többiek előtt (sőt, előttünk is) eddig rejtve maradtak, ugyanakkor számunkra rejtett, „víz alatti cölöpök” lehetnek;

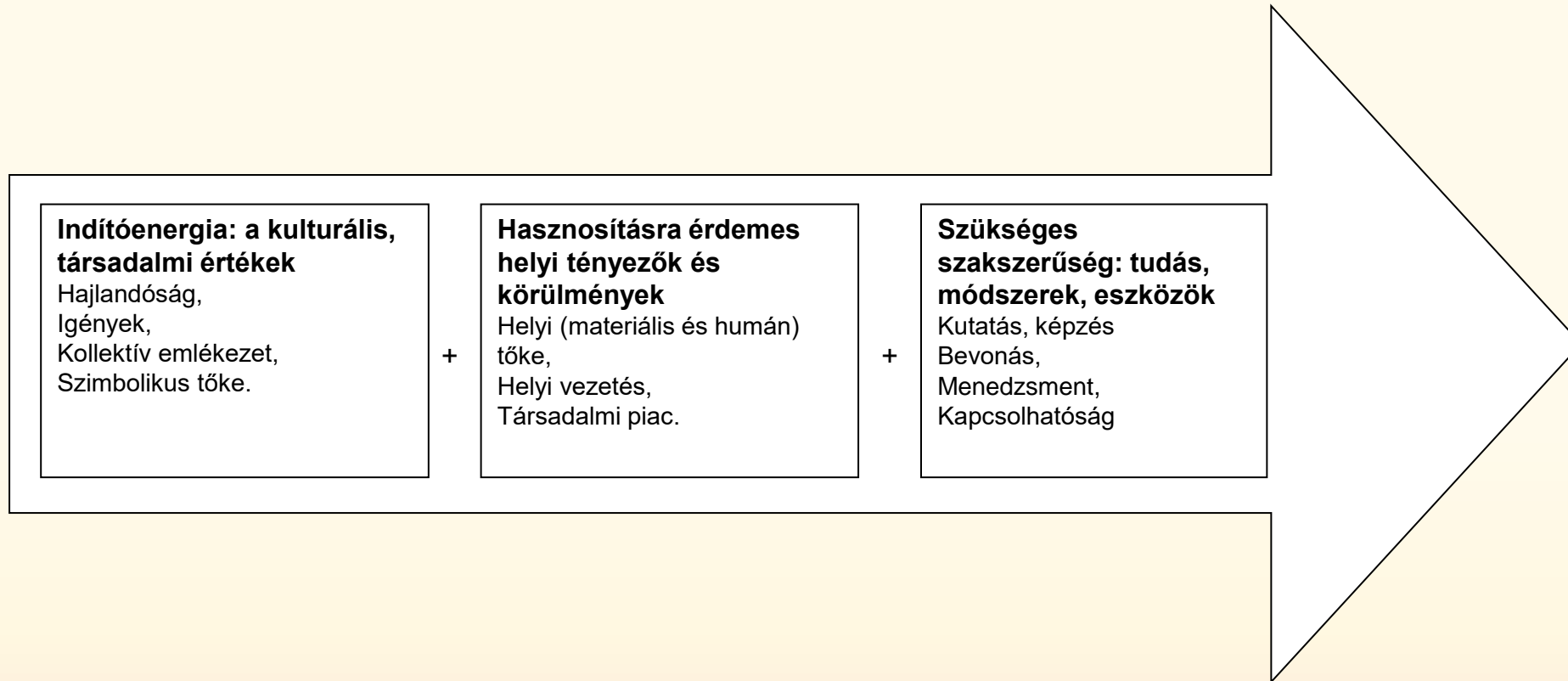
ugyanakkor alkalmasak a társadalmi, kapcsolati tőke segítségével a hálózatos együttműködésben (komplementer és/vagy kooperatív módon) való kiteljesítésre.

Hálózati szemlélet

Rechnitzer János szerint:

„Leszögezhető, hogy a térségi fejlődés csak akkor lehet harmonikus, ha a városok együttműködése megvalósul, azok bármilyen területi egységben (legyen ez egy régió vagy azok csoportja) hálózatot alkotnak, közöttük a kooperáció létrejön. A hálózati szemlélet a különböző területi szinteken, így az európai, a transznacionális és a multiregionális viszonylatban is érvényes.”

A társadalmi innováció legfontosabb tényezői

Mi élteti a „pannon lelket”?

A helyi kollektív tudatunkban létező tulajdonképpeni „újrakreált térség”, a pannon tájhoz való érzelmi kötődés tulajdonképpen egy függőség, egy általunk (korábbról) ismert világhoz, ugyanakkor több is annál, hiszen a pannon lelket birtokló művész nemcsak kötődik, de abból táplálkozik művészete, közönségét bevonva meg is történik a feloldódás. A pszichológia ún. genogramokat használ az érzelmi kötődések feltérképezésére. A genogram a feltételezések szerint látni engedi azt, ahogyan az egyének érzelmi élete megismétli a korábbi generációkét. „ újra és újra megbizonyosodunk, hogy milyen konokul keresi a múlt a jelenben való kifejeződését”.

Miért fontos mindez nekünk? Éppen a versenyelőny, a másoktól való megkülönböztető, kiemelhető „pannon jegyek”, azaz a giddensi értelemben vett, jelentéssel felruházott „ereklyék” miatt. A „pannon lélek” tipikusan egy sajátos jegyekkel felruházott ereklye, amely társadalmi tőkeként, azaz gazdasági értelemben is, értéként azonosítható.

A társadalmi státusokat és pozíciókat a materiális és szimbolikus tőke (Cím, család, kapcsolatok, kor, tudás) birtoklása, birtoklásának megosztása adja. Ez pedig, nem más, mint a „gazdasági” és a „fizikai” tőke átalakított, és ezáltal „álcázott formája” (BOURDIEU, P. 1978).

(Giddens: a területi ereklyék nemcsak tárgyak vagy gyakorlatok, amelyek tovább élnek a meggyengült vagy elveszett hagyományok maradványaiként, hanem jelentéssel vannak felruházva, mint a meghaladott múlt példái.)

Pannonizmus-kulturális és társadalmi értékek

- Lakossági identitás
- Pszichológiai tőkeelemek, pl: pozitív gondolkodás, hajlandóság, hit
- „Pannon jegyek”
- Helyi tényezők körülmények
- Helyi tőke humán erőforrásai, hősök, tudósok, művészek, példaképek
- Helyi közösségek
- Közösségi rehabilitáció
- Kreativitás és eredményei
- Helyi vezetés
- Tárgyasult értékek: sajátos házak, várak, kastélyok
- A pannon lélek őrzői: Eredetmondák
- Zenei ,nyelvi emlékek, stb.

Az alapozó kutatásom során
-a teljesség igénye nélkül-
közel 200 olyan újítást gyűjtöttem össze,
amelyek relevánsan képviselik az egyes
térségekhez köthető innovációtípusokat,
azon belül is a társadalmi innovációkat.

Az analízis során azt a várt eredményt
kaptam, hogy a társadalmi innovációk
többsége az életmódhoz, kultúrához
kötődik, amely pedig feltétlenül
hozzájárul a jól-lét érzéséhez.

...néhány fontos teendőre derült fény:

1. Fel kell mérni és össze kell gyűjteni a térségi innovációs potenciálokat és kiválóságokat.
2. A Kiválóság és Potenciál adatbázisból a hiányok-többletek szűrhetősége révén ún. „kölcönhálózatokat” lehet létrehozni.
3. Térségi Tudásközpontok- egy innovátorok, civil szervezetek által is elérhető (*értsd: kapcsolatban, távolságban, árban*) oktató-, kutató- és menedzsmenthálózatot, amely alkalmas:
 - az innovációs folyamatmenedzseléssel kapcsolatos tudások átadására;
 - az innovációkhoz szükséges alkalmazott kutatások gyors és elérhető elvégzésére, a hiányok feltárására, a viszonyításhoz szükséges analízisekre;
 - egy „kompakt menedzsment-módszertan” kidolgozására és piaci bevezetésére, amelyet egy mentori hálózat felállításával lehet „megtámogatni”;
 - az innovációk hálózatos fejlesztéséhez szükséges induló vállalkozások segítségére;
 - az innovációfejlesztéssel, valamint a szolgáltatói hálózatszervezéssel kapcsolatos lobbytevékenységre
 - információszolgáltatásra, új típusú kommunikációra.
4. A térség minőségi, fenntartható fejlődését szolgáló fejlesztések új típusú társadalmi párbeszédet és kommunikációt igényelnek vagy, ahogy László Ervin fogalmazott: „Minél előbb új módszertanokra van szükség önmagunk és a világ megismeréséhez”. A minőségi és fenntartható fejlődést gyorsító innovációk esetében például nagyon fontos a társadalmi környezet érintettségének feltérképezése, mert részint ezen múlik a társadalom támogatása, másfelől akkor szólítható meg hatékonyan a célcsoport, ha ismerjük a közösségek fejlesztésekkel kapcsolatos érintettségét.

Kísérleti projekt : Mesélő, zenélő, beszélő házak

A program egy közösségi kutatás- fejlesztésre épülő igazi társadalmi innováció, amelynek előzményei azok a kulturális és közösségi innovációink, amelyek tovább fejlesztésért kiáltanak az okos városok, élményszerző kulturális programok, többgenerációs együttműködések igényeinek korában...

Célja: Egy lehetséges keretet adni/mutatni a térség kulturális-kreatív iparának fejlesztéséhez.

A kulturális értékek kreatív -kulturális gazdaságban való hasznosítása

A Mesélő házak projektben egy „élő utcai múzeum hatású”, audio-vizuális térélmény fejlesztését tűztem célul, amelynek segítségével a városban élők, betelepülők, és a városba látogatók is érzékelhetik a történelmi históriákat rejtő házak „leheletét.”

Az alkalmazott módszertan minden elemében, moduljában kiváló városi kohézió-erősítő, közösségfejlesztő, önkéntes munkát involváló program. A létrejövő tartalmak mellett kiemelendő a projekt tudományos eredménye is, amely egy ún. közösségi kutatás – fejlesztés, mint társadalmi innováció. A projekt tovább fejleszthetősége érdekében olyan intermédiás keretrendszer fejlesztése, amely alapja lehet a későbbi tartalomfejlesztéseknek.

Módszertanában, a megvalósítás módjában pedig igazi közösségformáló programok sorozata, megvalósítása a kreatív gazdaság szereplőinek szektorális együttműködésére példa:

A négy szakmai modul:

- Kutatás
- Analízis,
- Fejlesztés
- Rendszerbe állítás, teszt

A házakhoz kötődő történetek feldolgozási módja is változatos lehet...

Megelevenedhetne
egy legenda....

<https://www.youtube.com/watch?v=Gj5IP9d1dcl>

Intermédia eszközök
segítségével változatos
megjelenítés lehetséges...

Így váltak:

mesélővé,

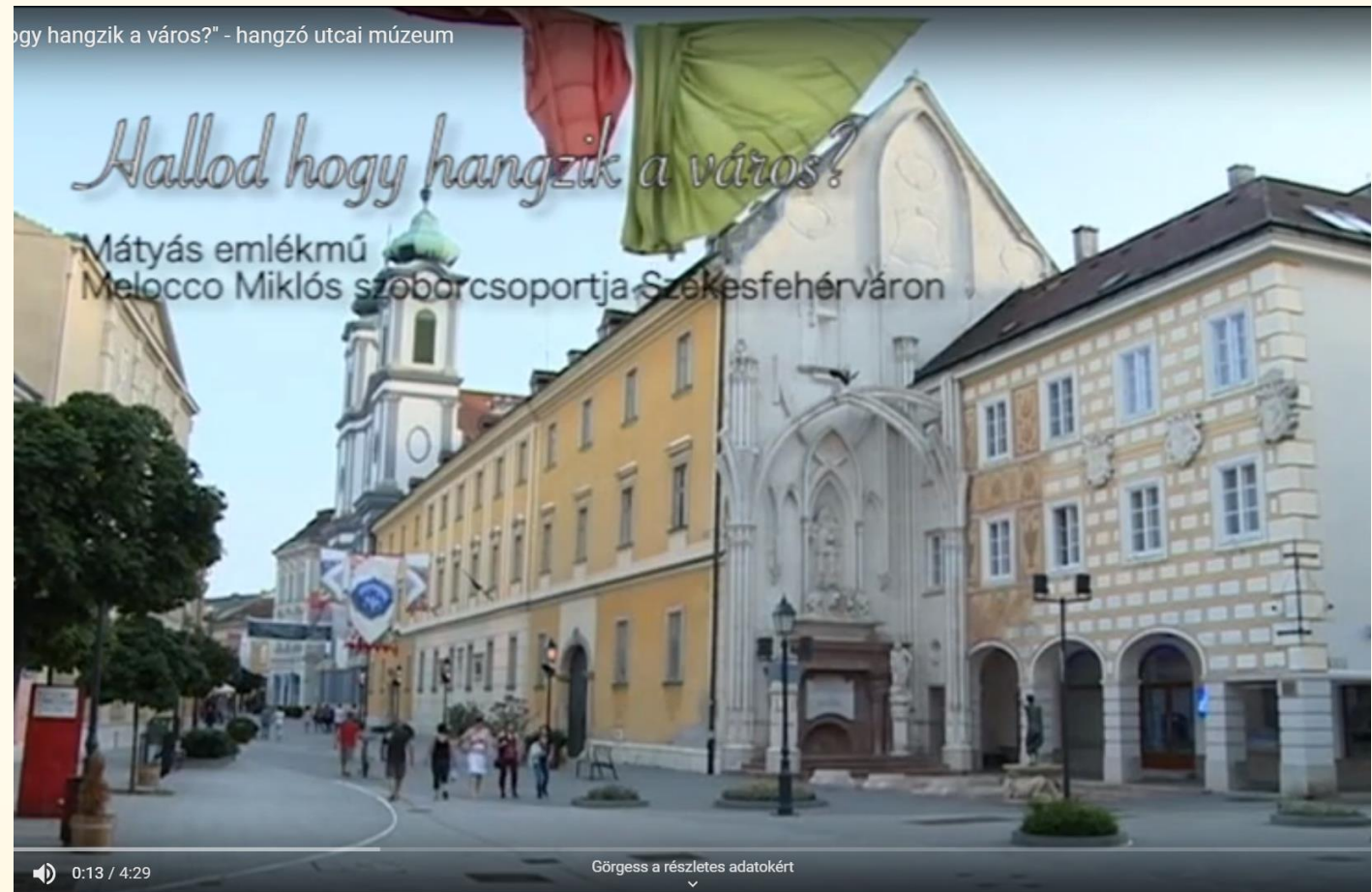
beszélővé, zenélővé

a házak.

Hallod, hogy hangzik a város?

<https://www.youtube.com/watch?v=fO-lvZXFyc>

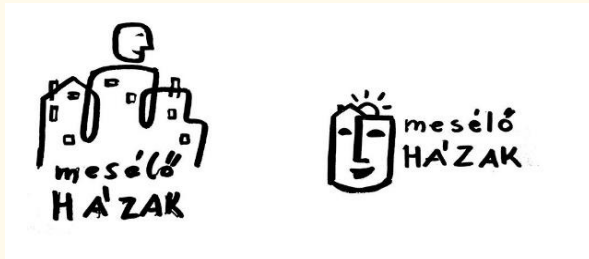
Szociológusok, városkutatók, művészettörténészek, újságírók, színészek, rendezők, médiaszakemberek

- KDRIÜ fejlesztési ügynökség
- Magony Imre könyvtáros
- Csitáry-Hock Tamás író, publicista
- Kocsis Noémi- író, publicista
- Sohonyai Edit- író
- Nagy Judit – projekt vezető, rendező
- Szabó Dániel - szociológus
- Táborosi Zsuzsa - történelemtanár
- Váczai Márk- városkutató
- Szabad Színház társulata
- Szcenika: Tóth József
- Fotósok: Simon Erika, Kiss László
- Zene: Takács Noémi, Mizsei Zoltán
- Video: Superhero Kft.

Minél több városlakó bevonása: a hatékony kommunikációhoz használjunk vizuális elemeket!

Vizuális arculati tervek:

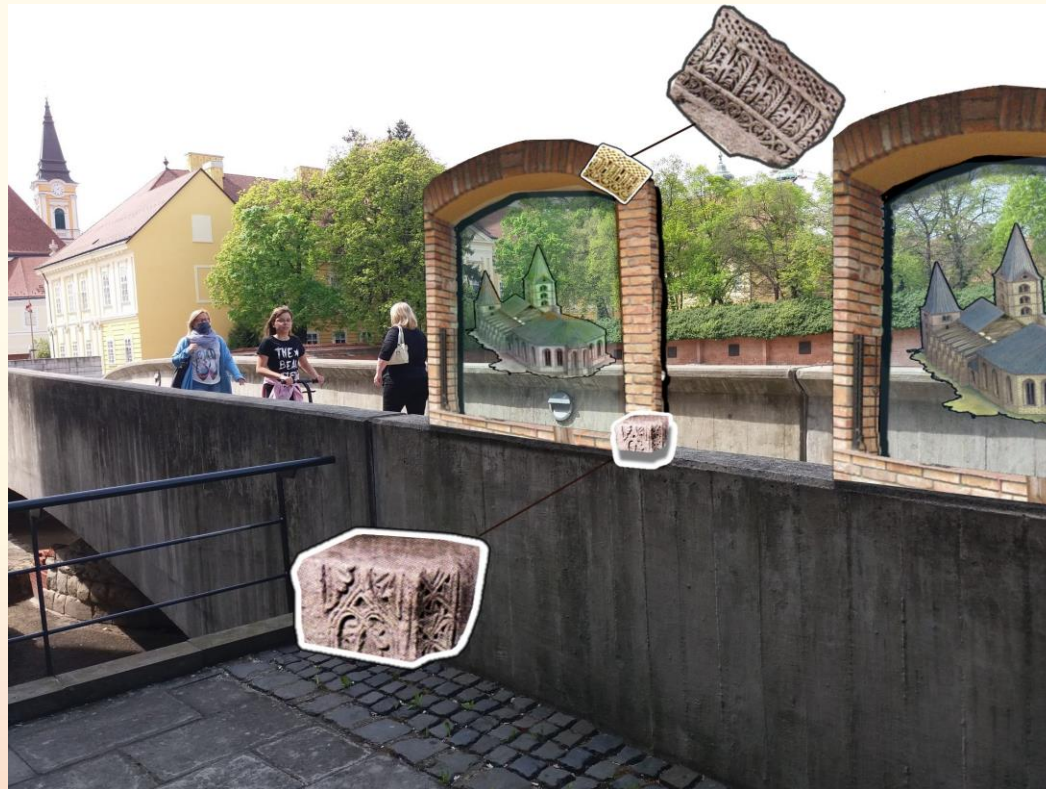
Varga Gábor Farkas munkája

Változatos feldolgozási módok...

Egyedi megoldásokat kerestünk...

Meséljünk, beszéljünk, vetítsünk, appoljunk?

Legjobb ötleteink: múltba néző ablak, a múlt köde

Legjobb ötleteink /2: Időutazó batár, életre kelt szentek

„Mi lett volna, HA...,” – azaz mit láthattunk volna az időutazó batárból?

Első monitor: kocsis lába, mellette demizson, közte látunk előre.

Oldalsó ablakok valami akció, amelynek a háttere homályos vagy egy másik mozgó dologgal maszkolt , pl. ló...másik kocsi

Ebben a verzióban mindig látunk valakit beköszönni.

Menet közben:

- középkori gyerek felkapaszkodik, és baksisért tartja a kezét, közben mondhatná a Feheru varu hodu utu rea...
- Egy pék lapátot nyújt, rajta kenyér, (Ragaszkodom Kersák Józsihoz pék ruhában!) ,
- egy nő pereccel fordul és kínál be az ablakon
- egy mutatványos férfi a hintó mellett fut, és csókokat dobál
- a Ciszter Temlom ajtajában férfi kórus énekel
- Egy pap jön benéz az ablakon és áldást oszt
- Két középkori katona őrjáratozik, kísérik a hintót
- Két katona kardozik,
- egy katona szerelmet vall
- Egy római szónok egy papiruszról felolvassa, hogy "In vino veritas"
- Római lányok virágokkal integetnek be
- Egy vásári komédiás zsonglőrködik
- Egy király és egy királynő jön karonfogva, benéznek, visszafelé is látjuk, de már reformkori ruhában vannak, és ugyanúgy viselkednek, tehát kalapemelés, fejbiccentések
- Smohay egykori boltjánál tengernyi kalapot kínálnának...
- Jön Mátyás , fűgét eszik, és mögötte Mujkó kezével csúfolódva...
- Jön Petőfi egy lúdtollal , egy kis bőrönddel, meg egy táblával , amilyen a stopposok írnak: "Székesfehérvár..."
- Az Országalmánál fordulna a hintó, István, Gizella, és Imre Liliommal, mint a Szent család a porta speciójában integetne....Géza meg épp örökre beleülne foteljába...
- Visszafelé haladva egy perpatvarba csöppennénk, nagy hangzavar, töröksípval befújnak, majd verekedés az ablak előtt , dobálózás....tojások landolnának az ablaküvegen...
- ezért itt megszoroznánk a hintó, azaz gyorsítanánk....hogy ne csak egy ritmus legyen...
- Amikor lelassít egy kiscseléd a hintóval halava riadtan törölné az üveget kívülről
- Mujkó nézne be , aki egy WANTED MATHIAS REX táblával tanácstalanul keresné Mátyást..
- itt találkozoznánk Fekete Sas előtt a patikussal, aki egy kanállal , gyógyszeresüveggel nyújtana kóstolót ...az üvegre RUM felirat kerülhetne

•Látnánk Blaha Lujzát, aki meg PETROVICS? RÓNAY, ÖRÖMFFY? Hilllarus? BOROSTYÁN? feliratú táblákkal állna...

•hallanánk megint a férfikórust

•látnánk a korábbi katonát egv akácclevelet tépkedni : szeret-nem szeret....

Az akadályok:

- Pandémia
- A szokatlan ötletek miatt elhúzódó engedélyeztetési tárgyalások
- Elhúzódó eljárások
- Elhúzódó építkezések a belvárosban
- Frusztráció, csalódottság

Újratervezés - EGYSÉGBEN AZ ERŐ!

- Elhelyezés a virtuális térben, Youtube csatorna
- Közösségi média – saját oldal
- Fehérvári vagyok lokálpatrióta csoport
- Együttműködés a város az Alba Innovárral, a térképfejlesztő alkalmazással, a Tourinformmal

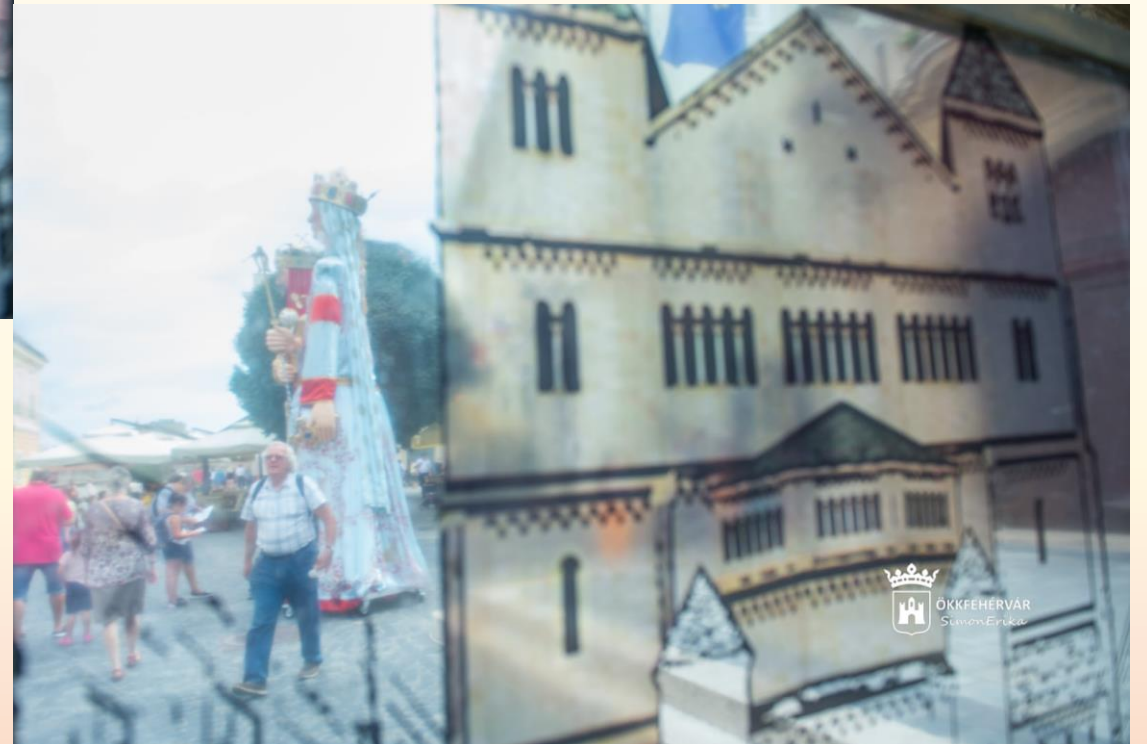
Valós storykra épülő forgatókönyvek

Boross Mihály története:

<https://www.youtube.com/watch?v=E37fLT6H300>

MÉGIS NÉZTÜNK múltba...

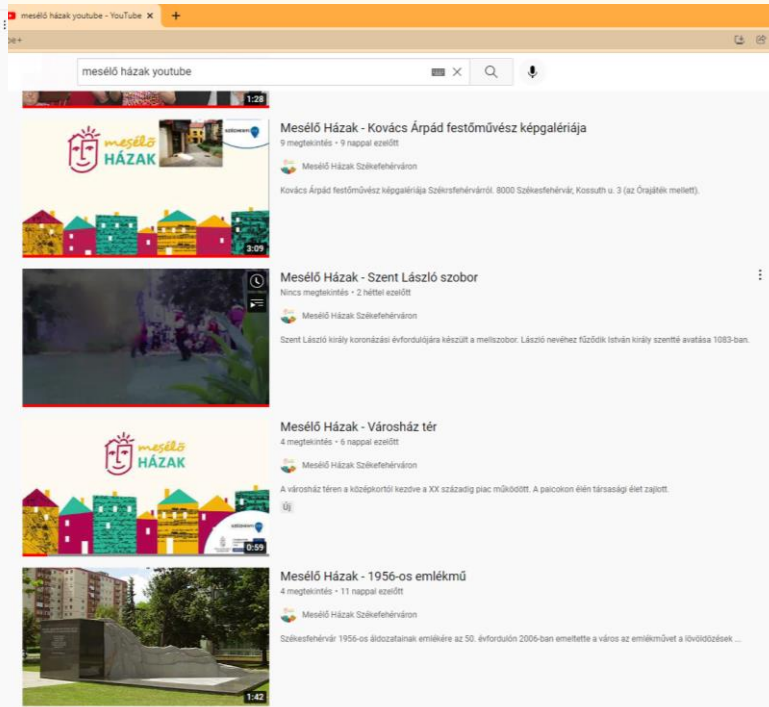
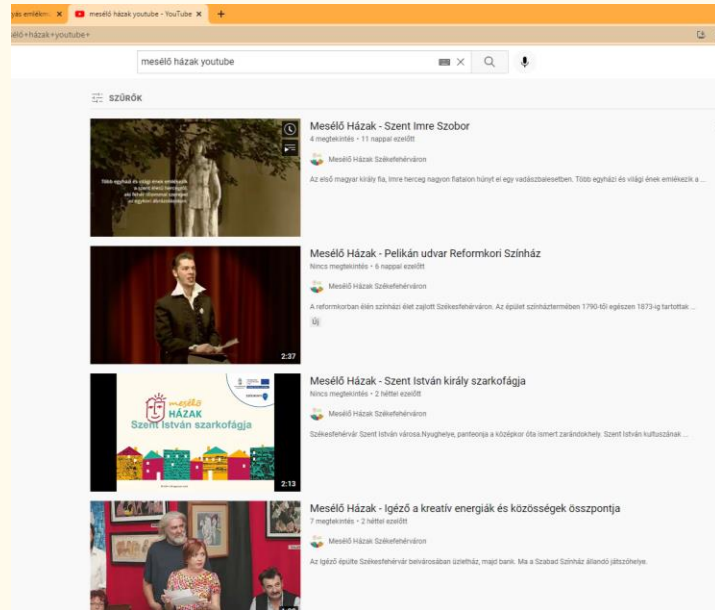

Kati néni megszólal...

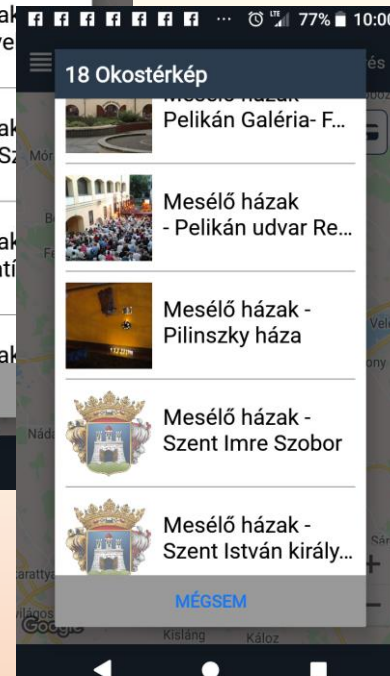
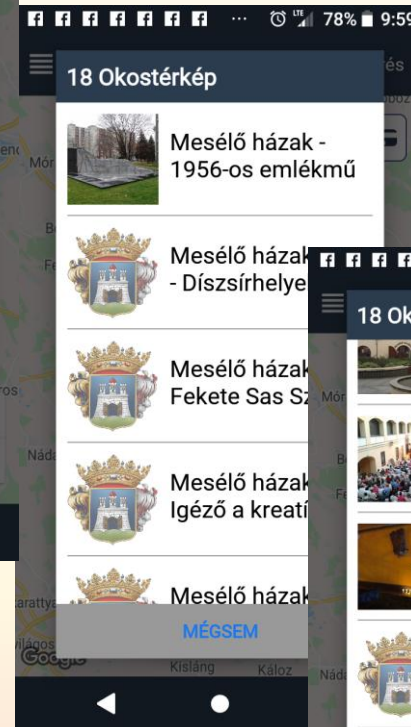
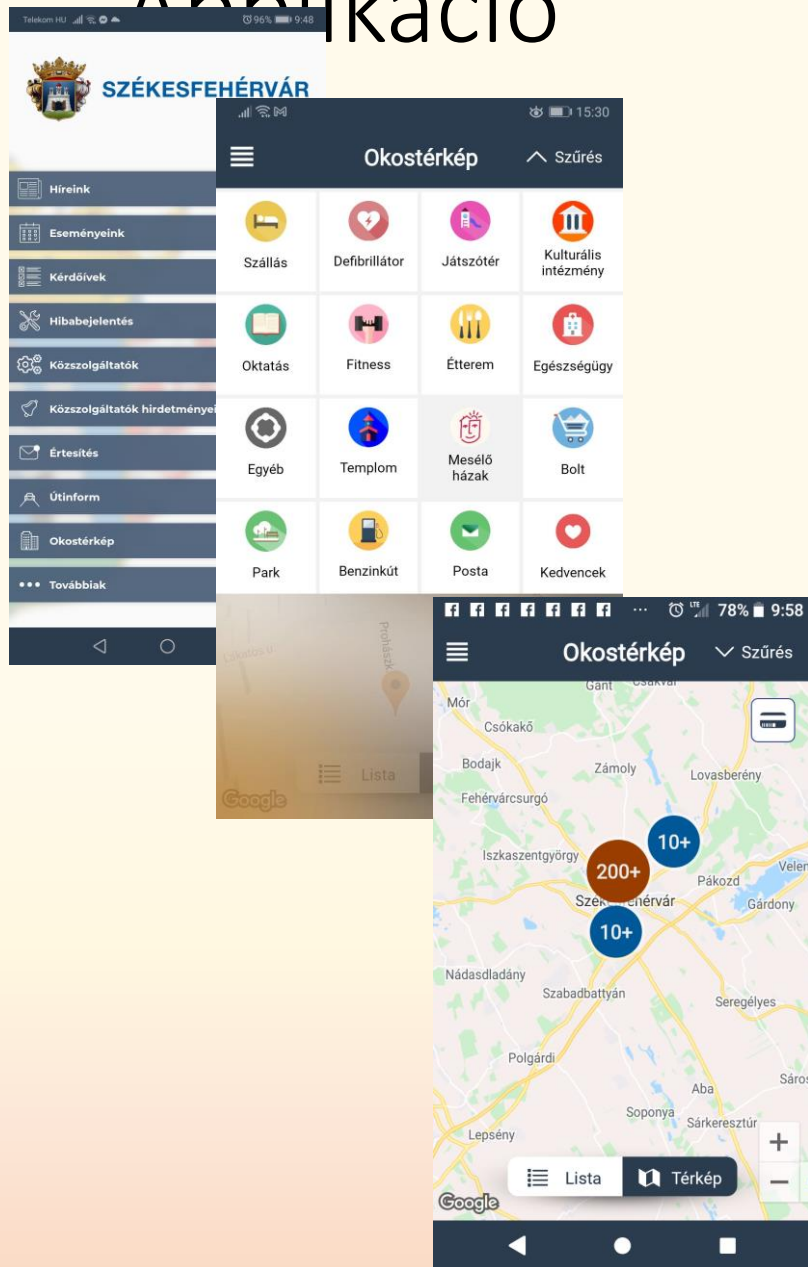

<https://www.youtube.com/watch?v=DDQv-HVZb0Y>

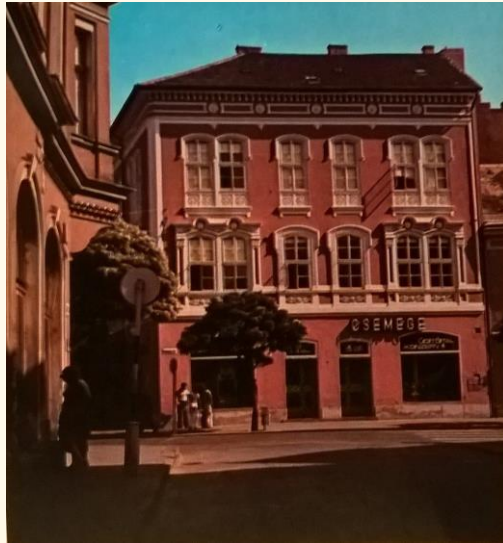
MESÉLŐ HÁZAK youtube Csatorna

Székesfehérvár okos térkép, Applikáció

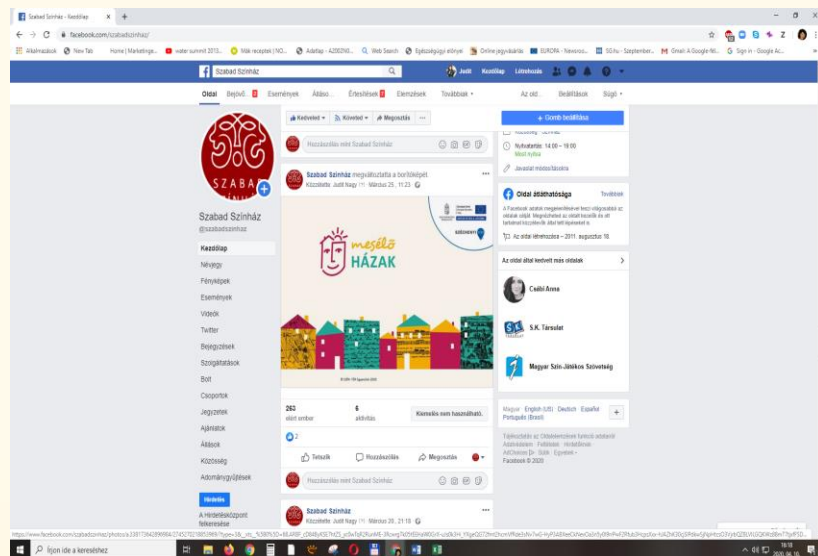

Kiválasztjuk az IGÉZŐT A helyszínen, az appon, vagy a mesélő házak csatornán...

<https://www.youtube.com/watch?v=pX1wtB0mvjI>

...vagy a közösségi médiában...

A projekt kiterjesztése, a kultúra exportja: „Suttogó nádasok, igéző vizek”

- **Telefonos alkalmazásokkal elérhető érdekes, historizáló kulturális tartalmakat takar.** (pl. regefeldolgozást változatos formanyelvi eszközökkel, minivideofilm, animáció, zene, árnyjáték, hangjáték stb.)
- **PI : A vízparton állva előhívhatunk egy balatoni legendát, megidézhetünk egy-egy emblematikus szereplőt, és nem kell hozzá más, mint egy mobiltelefon,** vagy, ha pl. megoldható a vetítés, vagy hologram, akkor még ez sem. Azért érdemes megvalósítani, mert ez egy közösségi, kutatásfejlesztésre épülő, igazi társadalmi innováció, amelynek előzményei a civil szervezetünk azon kulturális és közösségi innovációi, amelyek tovább fejlesztésért kiáltanak az okos városok, élményszerző kulturális programok, többgenerációs együttműködések igényeinek korában.
- A „Suttogó nádasok, igéző vizek” című program célja olyan egyedülálló, a térség vizeihez kötődő különleges audio-vizuális tartalmak és térélmény fejlesztése, amelynek segítségével a városokban élők, betelepülők, és a városba látogató turisták is érzékelhetik a vizeinkhez kötődő eredetmondák titokzatosságát, csodás üzeneteit.
- **A létrejött tartalmak okostérképek, illetve telefonos alkalmazásokkal, valamint jó esetben analóg formákban is igénybe vehetők bárki számára, ingyenesen.** A történeteket, legendákat, helytörténeti érdekességeket a térség lakói egy gyűjtőportálon, illetve egy elektronikusan elérhető adatlapon javasolhatják, majd egy közösségi média oldalon keresztül választhatják ki; esetleg elektronikus postafiókba, vagy hagyományos levél formájában küldhetik el. Ezáltal a számukra ismert, vagy legismertebb, a térség, a városok turisztikai arculatformálására is alkalmas legendák, történetek választódnak ki, illetve kevésbé ismertek kerülnek felszínre.

Összefoglaló: a kísérleti program többek között alkalmas...

- 1. a helyi, és térdégi identitást és városi /városok összefogás(á)t, a településen élők, településen működő szervezetek közötti együttműködését erősítő programnak.
- 2. Képes a lakossági részvétel, önkéntesség, társadalmi felelősségvállalás növelésére, hiszen egy közösségi kutatás-fejlesztésre épít.
- 3. Szemléletformáló, érzékenyítő, közösségfejlesztő, ismeretterjesztő elemekkel bír, új intermediális eszközökkel kísérletezik.
- 4. Megvalósításában és eredményeiben is szemléletformáló, interaktív kulturális és közösségi , szektorális együttműködésre alkalmas program.
- 5. A generációs különbségek kezelésére is alkalmas, elsősorban fiatalok-idősek relációban; Kutatási és tesztelési (feed-back) feladatokra.
- 6. Speciális, hátrányos helyzetűek számára képes biztosítani a helyi kulturális javak elérhetőségét.
- 7. Alkalmas a pannon városok, így Székesfehérvár múltját és értékeit, történelmi és természeti örökségét bemutatni...
- 8. Eredményei a hálózatos kreatív gazdaságban felhasználhatók.

mesélő HÁZAK

Köszönöm a figyelmet!
nagyjuditildiko@gmail.com

